

HÄSSLEHOLMS

-VARU A.-BOL-

Allt i byggnadsbranschen

Leveranser från egna sågverk och hyvlerier

Rätta priserna
Rätta kvalitéerna

Julkappar för hela familjen
finner Ni i stadens
och bygdens stora affär

Carl Andersson's
Hässleholm. Linjev. 66, 76, 1766
— när det gäller träder

Hässleholms Handels- & Fabriks AB

Representant för
GENERAL MOTORS NORDISKA AB

Kontor 305
Bilverkstaden 333
Reservdelar 1233

Kompletteringsmöbler Mattor - Gardiner

köpa fördelaktigast i

S. Andersons

MÖBLERINGSAFFÄR S. S. HÄSSLEHOLM • ETABL. 1881

Telefon 41 och 641

Årets bästa RADIO

Band- och Skivspelare

Gör oss ett besök! Köp sedan vad som passar
Eder personliga smak.

Lindberghs Elektriska

Röingeatan - Tel. 327

FRUKT, GRÖNSAKER,
BLOMMOR, KONSERVER m. m.

bäst hos

Bertil Ekstrand
Frukt- & Grönsaksaffär

Finjagatan 18 — Telefon 1841

HÄSSLEHOLM

Arbetsplan

SNAPP- HANEN

Nr 1 - 1954

12:e årg.

Pris 2 kr.

SNAPPHANEN

Tidskrift
för
Kungl Skånska Trängregementets
Kamratförening

Redaktör och ansvarig utgivare: Kapten B. Brunnby
Ekonomichef: Fanjunkare P. Liédholm
Annonschef: Fanjunkare L. Lundgårdh

Annonspriser:

Helsida	200 kr
Halvsida	100 ..
Kvartarsida	50 ..
Åttondelsida	25 ..
Sextondelsida	15 ..

Postgiro 7 65 71.

Nr 1 Arg 12

23/6 1954

Allt för trädgården, såsom Gräsklippare, Vattenslangar, Vattenspridare m. m. finner Ni hos

Kristinehems Diversehandel

Scante Larsson

Telefon 122 - 1241

Nils Heime Aktiebolag

Trävaror en gros och export

Malmö

Telefon 270 20, 270 21, 157 60, 326 23, 152 00

Njut Holmers läckra wienerbröd

Levereras till såväl
MARKENTERIET
som
SOLDATHEMMET

Telefon 2540

Klockan är rund Kom och bli kund

hos

LINDBECK & Co

Nils Ahlquist

Urmakeriaffär

Röingegatan 8 Telefon 494

Ivar Jönsson

då det gäller

GLAS - PORSLIN
BOSÄTTNING

Stor sortering

Telefon 74

Advokatfirman Stjerndahl & Wikborn

Agne Wikborn
Gösta Henrikz

Ledamöter av Sv. Advokatsamfund

RÄTTEGANGAR . BOUTREDNINGAR
INKASSERINGAR . AUKTIONER

Frykholmag. 5

Hässelholm

Tel. växel 1800

SNAPPHANEN

TIDSKRIFT FÖR KUNGL SKÅNSKA TRÄNGREGEMENTETS KAMRATFÖRENING

Med detta nummer av "Snapphanen" tar Kamratföreningen kontakt med dem, vilka i år för första gången ryckt in till någon av regementets utbildningsplatser. Kamratföreningen hälsar var och en välkommen

som Skånsk trängare. Vi som varit med litet längre vet att ni yngre kommer att ha de äldre kamraternas blickar riktade på er, man kommer att följa ert arbete här på regementet. Många är de gamla Skånska trängare som med glädje erfar när regementet har någon framgång och de väntar sig nu att den yngsta "generationen" skall väl sluta upp i raden av föregångare. Det är ert, den nya åldersklassens, stora ansvar inför de äldre, ett ansvar som ni förresten har gentemot alla medborgare i vår gemensamma nation. Tag så vara på dagarna att ni, var och en, nästa vår med stolthet kan blicka tillbaka på en väl använd tid. Slöseri med tiden är ett brott mot det gemensamma ansvaret och ett meningslöst bortkastande av en bra bit av ens levnad. Värnpliktstiden bjuder ju också på goda lärdomar som kan vara till stor nytta på många andra områden i livet. De äldre årgångarna Skånska trängare ha som alltid sin givna uppgift i att sprida kännedom om vårt regemente, vårt truppslag och vad som där utmärks. Det är så sällan som trängförbanden få vara med vid parader och uppvisningar ty deras arbete är ju icke av det mera publikknipande slaget och gör sig kanske icke så bra att visa upp på en arena. Vi trängare kunna och böra dock själva hjälpa till att skapa en god rekrytering genom att i vår omgivning tala om vad man gör i underhållstjänst och hur tjänsten är vid ett trängregemente.

Per Heime

Omalagsbilden: Marsch till korum. Tåten av regementet passerar viadukten.

KORSORD

VAGRATT

5. Belöning för besparing.
7. Attloåringar.
10. Bifall av frenetisk art och träd som aldrig lysa bart.
12. Barnsligt.
13. Före fackföreningarna.
16. Omvistat område i Tyskland där svenska soldater hållit vakt.
17. Så börjar man räkna på skånska.
18. Abessinen.
19. Oansenligt djur.
21. En vän att ha om halsen.
23. Är det för honom, som möte stämt, med den som förmunnar tiden jämt.
25. Han led skeppsbrott på ett berg.
26. Lägga detta till du, och du lätt säger hu'.
28. Fågelöda.
30. För crème och forsåkning.
32. Har varje lärare.
34. Hade för inte så länge sedan i Falun ett stort evenemang.
37. Himlaspis.
38. En sådan styrelse fattar intet beslut.
39. Mått för vätt.
40. Är icke den idealiska figuren.

LODRATT

1. I värlig sky.
2. Myrbörda.
3. En tupp.
4. Tillbehör till svärd.
5. En racer gör och stark likör.
6. En kännare på surströmming.
8. Dygd som fått gestalt i flottan.
9. I New York såväl som i Hålsjöholm.
11. I stickning och geometri.
14. Har Sven Hedin i Kina.
15. Exempelvis en Hålsjöholmare.
20. Mansmann.
22. Till skottenamn.
24. Motpolen till verkan.
27. Är icke en löjtnant.

Utdrag ur Rego

Nådevedermålen.

Kungl Maj:t har i nåder utnämnt kapten *C.-E. Röing* till Riddare av Svärdsorden samt tilldelat förvaltare *B. E. Brodin* Vasamedaljen i guld, åttonde storleken och tyghantverkare *Jönsson* Vasamedaljen i guld, femte storleken.

Utnämningar, förordnanden och placeringar.

Löjtnanten i res *B. R. G. Lundgren* har utnämnts till kapten i trängtrp res fr o m 1/2 1954.

Fänrikarna i res *C. O. E. Hartlow* och *N. A. Månsson* har förordnats såsom löjtnanter i trängtrp res fr o m 1/2 1954.

Tygverkmästare *Olsson* har fr o m 1/4 1954 placerats vid A 9.

Armétekniker *Kröger-Hansson* har fr o m 1/3 1954 utnämnts till tyghantverkare med placering vid Tyg S fr o m 1/4 1954.

Sergeanten i res *N. E. Ström* har fr o m 1/4 1954 utnämnts till fanjunkare i trängtrp res.

Sergeanten i res *E. G. Nilsson* har fr o m 1/6 1954 utnämnts till fanjunkare i trängtrp res.

Tjänstgöring för reservpersonal.

Kaptenerna *Sønnerberg* och *T. Nilsson* samt löjtnant *Barrögård* 21/3—14/3 vid T 3, fänrik *Lindblad* 7/3—28/3 vid T 1.

Kapten *Lundius*, löjtnanterna *Lööf*, *Hermansson*, *Winell*, *Jönsson*, *Göranason*, *Nilsson*, *Tyréus* och *Persson*, fanjunkare *Stensfelt*, fänrik *Tränk* samt sergeanterna *Soård* och *Grudén* 12/3—21/3, kapten *Nordlindh* 14/3—2/5, kapten *Alvén* 22/3—2/5, löjtnant *Scensson* 14/3—2/5, fanjunkarna *Björklund* och *Lundström* 22/3—2/5, fanjunkare *Poulasson* och fänrik *Olsson* 14/3—2/5, fänrik *Carlqvist* 12/3—30/4, sergeant *Nilsson* 22/3—2/5, kapten *Andrell* 23/3—2/5, fanjunkare *Björnmark* 22/3—2/5, löjtnanterna *Ljunghammars* och *Garonius* 24/3—14/4 vid P 2.

Placering och tjänstgöring.

Löjtnant *Hurd* I 7 (Int S) tjänstgör vid reg fr o m 19/5 1954.

Furir *Weiland* har fr o m 1/6 1954 anställda såsom armétekniker med t v bibehållen placering vid reg.

Tillstånd att kvarstå.

Löjtnant *N. G. Jancke* har erhållit tillstånd att kvarstå i trängtrp res t o m 30/9 1954.

29. Gobi och Sahara.
31. Vart bär en fjälsteg.
33. Ryss med monument.
35. Brukar liknas vid pärlor.
36. Gör den som framkallar skrätt.

Lösningar märkta "Korsord" skola vara red tillhands senast den 1 augusti 1954. Tre pris utdelas 15, 10 och 5 kr.

Resultat av julkorsordet.

1. pris: Herr Börje Högstedt, Köpenhamnvägen 6 C, Malmö.
2. pris: Kamrer Gösta Olson, Linnégatan 141, Malmö.
3. pris: Fanjunkare E. Aronsson, Stobyvägen 126, Hålsjöholm.

Överste P. Kellin:

SOLDATANDA

Stundom — och alltför ofta — får man höra att det som har med värnplikt och militärliv att göra måste vara på något sätt försökande och fördommande samtidigt som det helt suddar ut individens särart. Det måste i sanning vara en mäktig och stark organisation som så på en enda gång kan "färga av" en människa och få ett så förödande grepp om henne. På blott några få månader skulle den okända kraften så helt förmå att bryta ned allt av egenart och självständig vilja hos den moderna, självmedvetna och självskapta nutidsmänniskan. Än egendomligare är väl att detta destruktiva resultat skulle uppnås under en utbildning, där man särskilt lägger sig vinn om att få fram enskilt initiativ, föregångsvilja och förmåga att leda och hjälpa. Omöjligt! Det är uppenbart att de gnisslande tongångarna är något av en stämpel, en beteckning som man kletat på det militära och som av slentrian sitter där därför att det passar några, vilka söker ett skyddsvärn för egen oförmåga, ovilja eller misslyckande.

Den ton och den anda som skall härska inom en avdelning är en sak som i första hand anges av de värnpliktiga själva. Att det är så framgår väl bäst av det förhållandet att befälet knappast har någon möjlighet att påverka anda och ton under fritiden, den tid då avdelningen skapar sin egen atmosfär. Rekryter och soldater är själva ansvariga för hur den miljön blir. Böjer man sig för de sämre och likgiltigare elementen inom kretsen så blir det en surmulen och släpig ton över det hela. Detta sätter sina spår också på arbetet. Man måste ideligen ta om övningarna och det blir tjtigt för huvudparten av de medverkande. Det märks så

väl när de negativa elementen på det sättet fått överhanden. Atmosfären blir otrivsamt och detta såväl i som utom tjänsten.

Helt annorlunda ställer det sig vid en avdelning där de positiva krafterna får råda. Där går övningarna lätt och tonen är öppen, glad och trivsamt. Kollektivet tjänar på att hålla humöret uppe och att icke låta gnällmänsarna sticka upp huvudet. Det är icke blott en fråga om effekt i utbildningen detta med att försöka låta de goda krafterna bli rådande, det är i än högre grad en trivsel- och miljöfråga och därför en fråga som icke någon kan stå likgiltigt inför.

När vi kan få leva i trevnad och glädje varför då välja motsatsen? Det är icke militärtjänsten som skapar en olustens atmosfär, det är den enskilda människans oförmåga att i den ovana omgivningen hålla alltid uppdykande negativa och atmosfärförgiftande krafter stängna! Skall verkligen unga människor som lever i ett fritt samhälle få en sådan diktatur över sina sinnen och sin vardagsmiljö?

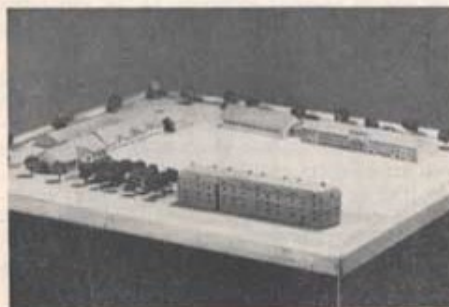
Jag hoppas att alla som gör sin tjänst vid vårt regemente vill i grunden fundera över detta så viktiga miljöproblem, tillämpbart i livets alla stunder och skiftningar, antingen det nu är på "luckan", i tältet eller inom den civila arbetsplatsen. Unga vänner, lär er inse er egen betydelse och ert ansvar när det gäller att skapa den omgivning som kan innehålla antingen vantrivselns gift eller samarbetets och den positiva viljans alltid njutbara atmosfär. Vi gör ett försök i det positiva tecknets anda — eller hur Skånska Trängare?

Till Snapphanens annonsörer, som genom sin annonsering möjliggör tidningens utgivning framföres härmed kamratföreningens stora tack-samhet.

Till Snapphanens läsare vill red rikta en uppmaning att läsa igenom alla annonserna och se efter om det ej bland dem finnes något just för Er.

ANNONSÖREN GYNNAR — GYNNA ANNONSÖREN

Flera värdefulla nyförvärv till regementsmuseet.

Modell av Adolf Fredrik'skasernen i Landskrona, där T 4 var förlagt 1895—1907. Gåva av överste A. Johnsson.

Regementsmuseets samlingar har detta året gjort ett flertal goda nyförvärv. Sälunda har en av museets största välgörare, överste Adolf Johnsson, överlämnat en modell av den gamla anrika Adolf Fredrik'skasernen i Landskrona, där T 4 var förlagt under åren 1895—1907. På sommars Landskronaautställning kommer denna modell att förevisas tillsammans med en del andra minnen från T 4:s Landskronatid. I till donationen fogat brev säger överste Johnsson: "Då den gamla kasernen med sitt mycket begärliga tomtområde kanske snart kommer att skatta åt förgängelsen, må nu modellen av densamma dels vidmakthålla minnet av T 4:s förläggning till Landskrona, en i alla avseenden utomordentligt angenäm tid, dels påminna de värnpliktiga från Landskrona med omnejd, att T 4 en tid varit förlagt till deras stad, och därigenom stärka banden mellan dem och regementet".

Till museet har inköpts en miniatyr av fanförare med regementets fana som deponerats på regementschefens tjänsterum. Miniatyren som skurits i trä är utförd av herr Karl Johansson i Mörrum och fanan är broderad på I. Rydbergs flaggfabrik i Karlshamn.

Här nedan följer en förteckning på övriga nyförvärv. Till alla donatorer framföres härmed ett varmt tack.

Kartassistensent F. Tellander: Kongl. Krigs-Vetenskaps-Akademiens Handlings och Tidskrift år 1845 (12 häften). Dricksflaska (äldre modell grönt glas).

Fanjunkare E. Ahlström: Hjälm m/1894 med plym för manskap vid trängen. Mössa m/å för sergeant vid trängen. Kolett m/1871 för fanjunkare vid trängen.

Underbefälsvärdningen T 4: Gruppfoto av underbefälskåren 1925.

Förvallare J. E. Ortenblad: Värfningsbevis (8/9 1891). Tjänsteförändelse (14/9 1891). Inkallelseorder (14/10 1891). Kapitulationsedel (1/11 1891).

Kapten O. Hertz: Karta över Svenska Röda Korsets sjukhus i Korea. Krigsfångbrevkort på koreanska. Krigsfångbrev på kinesiska.

Överförling F. Ekensberg: Sydkoreansk soldatinstruktion. Sydkoreansk tidning "Weekly Kyung Gi". Sydkoreanska sedlar.

Banktjänsteman S. Dencker: Hjälm m/1894 med plym för uoff vid trängen. Epåletter för off och uoff vid trängen. Paradeskärp m/å för off och uoff. Porträttgalleri för Svenska Arméns och Marinens underofficerare. Indelte soldaten av A. Quennerstedt och G. Cederström. Fotografier ur I. fanjunkare S. A. Denckers samlingar.

Miniatyr av fanförare med regementets fana. Träskulptur.

Kör till IC

Bensin . Oljor . Gummi . Batterier

Motorfolkets Inköpsförening

Tel. 1017

Karlshamn

Fanor
Bordflaggor
Vimplar
Tröjmärken etc.

Tillverkning av allt i branschen.

IVAR RYDBERG

Flaggfabriken, Karlshamn. Tel. 366

DÖDEN TALAR

I ett virrvarr av förvirrda rester efter bilor och stridsvagnar hittade jag honom. Nergrävd i snön i skydd av en kvaddad stridsvagn satt han tillsammans med tre andra soldater. Kring askan efter en slocknad eld, som inte förmått sprida den värme, som kanske kunnat ge männen ett fortsatt liv, satt han nerhukad med trasorna av en filt svept kring axlarna. Den bistra köden förinade intet att mildra. Han satt där stelfrusen i den ställning den smygande döden tagit honom. Han hade somnat trött efter utståndna strapatser, han hade fallit i en sömn, varur ingen kunde väcka honom. Med huvudet lutat i högra handen och med den vänstra stödd mot snögropens kant satt han som huggen ur sten — kall, men på något sätt ändå dock levande. Han var soldat i Röda armén, underofficer vid Avdelta lätta skidbataljonen nr 4. Han tillhörde de många, som slutade sitt meningslösa värv i de finska skogarnas skrämmande djup. Det fanns många, ja tusentals andra i hans situation, men denna dödens kvartett, vari han ingick, fångade mig på något sätt. De fick för mig symbolisera det kalla helvete en handfull härsklustna män bjudit både sitt eget folk och andra. Hans bataljon ingick i den fyrtiofjärde divisionen, som i sin fana hade symbolen för sitt anfällsamt broderat i form av en bajonett, vars spets pekade på Skånes västkust. Nu satt han där tillsammans med sina erövrarkamrater, som trots stimulansen i den segervissa fansymbolen knappast ens förmått överskrida Finlands gräns. En samling människorester stelfrusna i dödens isande famntag, tysta men ändå talande bevis för gränslöst elände under diktaturens djävulska spel med människoliv, mindre värda än brickorna på det simplaste brädspel. Man reagerar våldsamt inför en sådan syn, tankarna korsar varandra härs och tvärs, man vet inte, hur man skall kunna uttrycka sin avsky mot detta sätt att förnedra människan, det högsta väsendet av allt skapat.

Man får dock ett slående bevis för påståendet, att det värsta vilddjuret på jorden är människan, då man hos henne förmått utrota alla spår av det mest elementära i mänsklig livsåskådning. Man ser inte synen av en död soldat, som lycklig eller olycklig förts över gränsen till det stora okända, man ser i stället den stora fråga många stelnade läppar aldrig hunnit forma, frågan "Varför?"

Jag har framför mig hans dagbok och några fragment av brev, en sliten anteckningsbok, tummad och smutsig, trasig och tillknäppt. Det finns inte många läsbara blad i den, endast här och var kan man få fram några brottstycken ur dess anteckningar. Början av noteringarna har gjorts med fast och kraftig stil, slutet ger redan vid en hastig granskning intrycket av ett borttynande människoliv. Man kan mellan raderna läsa en djup förtvivan, man vill gärna se skrivaren söka sitt svar på frågan "Varför?" Fruktansvärda lidanden och umbäranden, den hårda naturen med sin bitande kyla och de omutliga försvararna, som likt skuggfigurer finns bak varje trädstam och vars vapen aldrig förfelar sitt mål är ingresser i dagbokens enka meningar. Brevfragmenten talar dock om kärlek, längtan och hopp, sådant som väl människan i sig själv alltid klamar sig fast vid, hur eländigt hon än må ha det.

Underofficeren vid skidbataljonen nr 4 berättar i de läsbara och översärliga delarna av sina dagboksanteckningar: "Snön har kommit. — Vägarna oframkomliga. — Våra matransoner har skurits ner. — Brödet är slut, soppan är tunn. — Vi måste äta hästkött. — Finska patruller dyker upp överallt. — Vi gräver ner oss. — Svår artilleriedag och natt. — Kylan har kommit, 38 grader kallt. — Många förfrysar. — Kölden har sjunkit till 45 grader. — Bara tunn soppa en gång om dagen. — Ibland ett litet stycke hästkött. — Fortfarande svår kyla. 42 grader. — Svårt att skaffa ved. — Finnarna finns överallt med maskingevär dag och natt. — Många stupade och sårade. — Många har fått magsjukdom. — Kölden fortfar. — Jag har fått frostsador i ansikte och i fötter. — Jag känner mig svag. — Jag kunde inte äta soppan i dag."

Detta är en död soldats efterlämnade fåordiga men nog så talande anteckningar. En död man bland många talar till oss i enkla ord om krigets avgrundselände, ord som säger dig och mig så oändligt mycket om mänskligt barbari och om vår egen uselhet. Man skulle blott önska, att dessa namnlösa offers öde skulle nå dem, som makten har — De Stora — och där göra samma starka intryck och våldsamma reaktion mot meningslös död och bottenlöst elände. Då skulle ingen ha offrat sig förgäves.

FRÄMSTE SOLDAT

Kamratföreningens hederspris till kompaniets främste soldat

350624—281 Johansson, 11. komp

1530—12—52 Emanuelsson, 2. komp

1970—7—53 Kristensson, 12. komp

730—7—52 Karlsson, 6. komp

1517—12—51 Nelson, 3. komp

Vid ålderklassens uttryckning i mars fingo ovanstående värnpliktiga av regementchefen mottaga kamratföreningens hederspris till främste soldat under utbildningsåret 1953—1954.

För att tilldelas hedersbeteckningen kompaniets "främste soldat" kräves att under utbildningen genomgående hava ådagalagt:

- lojalitet gentemot regementet,
- respekt för order och givna bestämmelser.

- kamratlighet och hjälpsamhet, som tagit sig uttryck i osjälviska handlingar eller på annat sätt visad omtanke om kamratskap och laganda,
- berömvärd militärt uppträdande i och utom tjänsten,
- villighet och förmåga att tillgodogöra sig utbildningen, vilket allt kan innefattas i begreppet god soldatanda.

L. Lundgård:

MED DEN STARKARES RÄTT

Det var en söndag i slutet av maj i missväxtens och brödbekymrens och den politiska orons år 1773. Frälsebonden Jöns Bengtsson i Werum stod vid gaveln till det låga, ladugårdsliknande templet, grått litet och fattigt som allting annat i denna armadets bygd. En stor fläderbuske, fattigmansdoktorn, bredde sitt grenverk över det kala, skrovliga murverket, och skänkte honom skydd mot den gassande solen. Han väntade på att få ett ord före gudstjänsten med de män, som han visste i dag skulle söka honom i en angelägenhet, vars utgång kunde betyda lycka eller evig olycka åt dem alla.

Här kommo de nu. De hälsade tyst med allvarliga ansikten, stelnade, som det tycktes, i en för dem alla gemensam min av grämlse och vedervilja.

Jöns Bengtsson väntade tills alla voro samlade. Så tog han till orda:

— I veten vad nöd som råder på godset. I veten att vi dagligen och stundligen betungas med mer arbete än vi kunna utstå, och att vår gläd är så stor, att om var och en tager sitt, stå vi på bar backe med hustru och barn. Det ena hemmanet efter det andra blir öde, och vi tvingas att bruka även dessa och utföra arbete vid pottaskeverket, som utöder skogarna. Våra hustrur spinna lin till herrskapen, så att ögonen rinna och fingrarna rispar sönder men få ingen betalning, och herrskapets drängar akta icke för rov att undfagna den redlige bonden med hugg och slag. Nu frågar jag eder: Är sådant att utstå?

— Nej, nej, mullrade männen. Men vad är att göra?

— I ha'n hört, att vår nådige herre och konung sagt sig fri från de höge herrarnas förmyndarskap och tagit makten i egen hand. Veten I så och, vad han sade till ständerna på rikssalen i fjol? Jo. Folket har förtryckts, sade han, och dess klagan har ansetts för uppror och friheten har förvandlats i ett herreok, olidligt för varje svensk man...

— Det var sanna ord, kom det från männen.
— I den kungörelse han utfärdade samma dag, han tagit herraväldet, sade han, att hädanefter skulle hans trogna undersåtar lyda endast de bud och befallningar, som gavs av honom själv. Nu frågar jag: Tron I, att vi våga komma till en sådan konung med en klagan över våra olidliga villkor. Tron I det?

— Ja, ja, ropades i flokken.
— Då låter vi i denna dag budkavlarna gå runt

kring godset. Om åtta dagar sammankomma vi igen och sätta upp klagoskriften. Den gamle trädgårdsmästare Rydberg, som är en skrivkunnig man och känner herrskapets orättvisor, hjälper oss nog tillrätta, och vid konungens eriksgata i juli, ge vi honom papperet i handen.

— Rätt, rätt. Så skall det ske, ekade svaret.
Stenen var satt i rullning. Ingen på Verums kyrkovall anade vilka den skulle komma att krossa, innan den slutade sitt lopp.

Gamle gubben Rydberg, liten, torr och krokig och ideligen besvärad av hosta, ty han led av bröstot, tuggade gäsfjädern, doppade, höll ut den på armslängds avstånd och tuggade igen.

— Bara I icke dragen på er olycka och mig tillika, stackars man, jämrade han.

— Olycka, olyck... Vad är ny detta för tal? När vi har konungens ord och löften...

— Ack, ack, ack... kved gubben. Förliten eder icke på förstar! En konung menar i dag ett, i morgon ett annat. Han är som ett aprilväder, skiftande och nyckfullt. En enväldig allom bjudande herre gör vad han vill. Då tog Jöns Bengtsson till orda.

— Veten I vad konungen sagt till storbukarna i rådet? Det magra och kantiga ansiktet glödde av iver och triumf. Jo, att våra livstidsställdor och kontrakt föra till livegenskap och slaveri och strida mot landets fundamentallagar, att han själv skall resa till Skåne och genom goda ord och föreställningar förmå de adlige att giva efter, och om inte det hjälper — hör I mannar — om inte det hjälper, själv giva utslag i saken. Vad sägen I nu?

Gubben Rydberg doppade tveksamt pennan i bläckstället och gnällde:

— Skolen vi då skriva?
Med långa spretande bokstäver skrev han:
"Stormäktigste, allernådigste Konung!"

I sirliga och hovsamma vändningar klagade han böndernas nöd för majestätet, talade om deras fattigdom och skulder, om det övermäktiga arbetet de tunga ödehemmanen beredde dem, om körlorna vid pottaskeverket, om hustrurnas linspånad och slutade:

"Detta lämna vi till milde landsens fader med daglig trogen förbön för all Eders Kungl. Maj:ts höga vältrevnad. Med vördsammaaste förblivande i alla våra livsdagar, underdånist..."

Bönderna ritade sina namn och bomärken. Och stenen rullade vidare.

Septemberdagen led mot sitt slut. Ljungen rann i blodröda strimmor utmed vägen, på vilken den kungliga kavalkaden jagade fram. Det gnistrade av sol i remsyngens silver och i de åtta drabanternas bröstplåtar. I ilande hast gjorde majestädet sin eriksgata genom den nordskånska fattigmansbygden. Hovarna smällde i blixtnabb takt mot det snustorra gruset, värjorna piskade hästländerna, manarna fladdrade för vinddraget och kavaljerernas hårpungur stod rätt ut i luften av den rasande farten. I täten jagade överjägmästaren på sin grå skimmel. Den knipaluga blicken falkade längs vägen och borrhade sig in i taldungar och rösen med en iver och vaksamhet som om han vilket ögonblick som helst väntat att få se en fiende smyga fram ur sitt bakhåll.

Halt! Vad var detta? Han skuggade med handen för ögonen och såg spönt mot den avlägsna vägkröken, där en mörk massa rörde sig på dikeskanterna. Därpå satte han sporrarna i hästens sidor och jagade fram.

Jöns Bengtsson, som såg den granne ryttaren komma, skilde sig ur bondeflocken och ställde upp sig på vägen med mössan i ena handen och den andra famlande i bröstfickan på den korta vadmalsjackan.

Kungen, för det genom hans huvud, kungen.

Men ryttaren röt på långt avstånd:

— Vilka ären I och vad gören I här?

En måttlös, oresonlig skräck genomilade bonden. Knäna veko sig och ögonen flackade vilt åt alla väderstreck.

— Majestä... hackade han fram, majestä...

— Vad vill du majestädet? kom den rytande stämman från ovan.

— En skrift... en böneskrift... Handen med plakatet flög darrande ur fickan.

— Giv hit! befalle överjägmästaren kort.

I detsamma nådde kavalkaden fram.

— Vad står på? skrek en stämman inne bland leden och en spenslig herre med stors, otåligt blixtrande ögon, under en galonerad, fjäderprydd hatt, reste sig häftigt ur stigbyglarna.

Överjägmästaren strök tillbaka sin skimmel, så att han kom i jämnbredd med den frågande, avtog vördnadsfullt hatten och överlämnade pappersrullen.

— Ers majestä, sade han lågt och fortsatte viskande, under det att han pekade på bönderna, som flockat sig på dikeskanten. Frälsebönder förmodligen, papperet en supplik. Befaller ers majestä... Men kungen vinkade otåligt, de välvda ögonbrynen drog sig missnöjt samman. En guldsmidd herre i följet fattade rullen med pekfingeret och tummen och lät den försvinna ner i sitt vida sammets-skört.

— Avant! befalle kungen och åter susade kavalkaden fram svepande den hjälpa och orörliga

bondeflocken i ett regn av göingelandets sten och grus. Stenen hade fått fart.

Böneskriften hamnade hos kuratorn för Wrangel von Brehmerska fideikommisset, baron C F Klingspor, som i skrivelse till Göta hovrätt anmälde, hurusom samtliga frälsebönder under Skeinge och Björkeberga icke blott visat ohörsamhet och olydnad mot sitt herreskap, utan ock haft otillägna sammankomster och desalikes till Hans Kungl. Maj:t ingivit klagoskrift mot förbemälda herrskap. Västra Göttinges häradsrätt sammanträdde på förordnande av hovrätten för att behandla målet.

Rätten ansåg, att bönderna genom att uppsätta klagoskrifter mot sitt herreskap brustit i trohet och lydnad. Vidkommande böndernas sammankomst, så fann häradsrätten, att Jöns Bengtsson i Magnarp varit synnerligen verksam vid anskaffandet av underskrifter varjämte en del andra namngivna varit de, som föranställt om budskickning med skrivelsen. Och som detta deras laglösa förfarande vore stridande mot den allmänna ro och säkerhet i landet, som Kongl. Maj:t förordning den 1. juli 1773 åsyftade, prövade tingsrätten rättvist döma förenämnda personer att mista högra handen, halshuggas och steglas.

Utslaget skulle underställas hovrättens prövning, och i avvaktan härpå, blevo de dömda sända till Kristianstads fästning.

Hovrätten fastställde dödsstraffet beträffande Jöns Bengtsson, men ändrade straffet för de övriga till 40 par spö samt sex års fästning i Marstrand. Trädgårdsmästaren Rydberg dömdes till 24 dygns vatten och bröd. Målet drogs slutligen inför Kongl. Maj:t, där godsligaren ingav böneskrift för de dömda påpekande att han skulle mista allt för mycket arbetskraft till sätesgården och att han icke tvivlade på att de hiädaneftre skulle i stillhet fullgöra sina plikter och åliggande samt att det vid rannsakingen framkommit, att de handlat i rent oförstånd.

Kongl. Maj:t ändrade då straffet därhän, att Jöns Bengtsson dömdes att slita 40 par spö, tre slag av vardera paret och de övriga 15 par spö vardera. Vidkommande Rydberg åter heter det att "Wi ej mindre vid detta tillfälle än tillförne fått den obehagliga erfarenheten att frälseböndernas olydnad och uppstudsighet mot sina husbönder orsakas av illasinnade uppvigglare, vadan, då Rydberg varit den som styrkt dem i sina onda förhåvanden, han straffas med 30 par spö, tre slag av vardera paret.

En liten flämtande lamplåga lyste upp den dyst-

Forts. å sid 16

BILKÄRISTER PÅ T 4

Scenen är kaserngården på Kungl Skånska trängregementet en vacker majdag 1954. Ett 50-tal kvinnor från 18 år och uppåt stå där uppställda i två efter civila begrepp prydliga led. Klädelsen är grå uniform, mer eller mindre välstättade.

Kort sagt, det är bilkärister, nyss hitkomna och nopsamlade från Sveriges alla hörn till en grundläggande kurs i Hässelholm. 14 arbetsamma dagar ligger framför oss i en miljö, så främmande för oss alla, att det ej är underligt att man litet till mans (kvinn!) känner sig åtskilligt bortkommen. Denna första dag känner man sig efter några hektiska timmar med välkomsttal, utlämning av materiel m m, kvällamål i en trevlig matsal och strövtåg på den lilla stadens gator föga upplagd för att stifta bekantskap med halmmadrassen, den för många av oss helt okända. Det är lite avigt att somna, de här halmmadrasserna är allt ovanligt kuperade och har man kanske till råga på allt blivit begåvad med en överslaf, må det förlåtas att man ligger där och bara väntar på att ramlar ner. Nå, så småningom ger man förstas katten i både det ena och det andra och sjunker i Morfei armar.

Låt oss med tystnad förbigå de följande första dagarnas eventuella anpassningssvårigheter. Redan från första stund få vi ju klart för oss att vi utbildas för kriget, det säger sig självt, att vi måste ta i ordentligt under den korta tid kursen pågår för att få en någorlunda god grund för vår vidare utbildning som ersättare för manliga bilförare.

Säkert är, att många av T 4:s grå gossar gör den reflexionen att "fruntimmer, vad har dom här att göra?", där de ser oss marschera omkring på kaserngården, men det där kommenterandet tar vi med ro. Istället känner vi hur det här evinnerliga exocierandet rätar ut vår litet hopsjunkna hållning, nyttigt för dem av oss, som låtit alla gymnastiska övningar vila i frid sedan vi slutade

skolan en gång i tiden. Och till stor bättnad för våra duster med lastbilarna, som vi äntligen släpps upp i efter ett par dagar.

Där behövs det minsann kraft i arm, när man fräser körplanen runt i de första övningarna. Långa ben är heller inte dumt att vara begåvad med. Dammolnen lägrar sig snabbt över grusslutningen, hett är det inne i förarhytten, trots det känner vi oss som lössläppta kalvar på grönbete, där vi sitter i bilkäristers rätta element och rycker i motsträviga växelspakar. Här gäller det att öva växling med dubbeltramp, fy 17 vad det skrapar! Att inte växellådorna faller ihop är ett underverk! Runt, runt, om igen och om igen! Men roligt är det, efter de här första lektionerna känner man sig duga till karusellskötare åtminstone, för den händelse armén inte skulle ha användning för en.

Men den som tror att vi inte får göra något annat än dundra omkring i bilarna bedrar sig. Jäm-sides därmed står mycket annat på schemat som en stackars oskyldig bilkärist aldrig haft en aning om. Pistolen skall vi lära oss hantera, denna svara invecklade tingest, hur i all världen bär man sig åt för att först plocka sönder den och sedan sätta ihop den igen? Så är det terrängtjänst, skyddsställning (aja, rena rama magplasket!), ålning

Skånska trångbefälsföreningen bildad

Den 29/5-30/5 högtidlighölls Hässleholms befälsutbildningsförenings 40-årsjubileum med en stor fälttävling för vpl befäl inom Kristianstads län. T 4 var värd för tävlingens deltagare och hade ordnat med en god förläggning och välordnad utspisning. Själva tävlingen hade upplagts av chefsinstruktören vid Fo 14 kapten Andersson och omfattade skjutning och orientering under mörker, strids- och fältskjutning med kpist m/45 under dager, hgrkastning, punktorientering och ett sjukvårdsmoment. Tävlingen genomfördes utan missöden till deltagarnas fulla belåtenhet. Segrare blev Gärds bf följt av Örkeljunga bf, Bromölla bf, Skånska panser bf samt Hässleholms bf. Tjugoofta lag ställde upp.

Vid ett efter jubileumsmiddagen anordnat sammanträde med intresserade för Skånska trångbefälsförenings bildande orienterade kapten B. Ramstedt om att önskemål förelåg för bildandet av en förbandsförening vid T 4, avsedd att underlätta kontakten mellan den kursanordnande myndighet och för frivillig utbildning intresserat befäl. Liknande förbandsföreningar finns f n vid de flesta regementena inom L milo, och det har länge varit tal om startandet av Skånska trångbf.

Enhälligt beslöts så att Skånska trångbf skulle bildas fr o m 30/5 1954. Val av styrelse hade tidigare förberetts och följande val godkändes.

Ordf Överste Per Kellin, T 4; V ordf Vpl kapten Filip Kjellin, Malmö; Sekr Kapten Bertil Ramstedt, T 4; V sekr Förv Carl Linell, T 4; Kassör Fanj John Centervik, T 4.

Övriga ledamöter Vpl serg R. Stenbäck, Växjö, Vpl fänrik Kjell Elleström, Angelholm, Vpl krp Yngve Möller, Malmö.

Suppleanter blevo Vpl fu V. Ståhlfors, Ljungby, Vpl fu B. Medin, Karlshamn, Vpl serg Arvidsson, Skepparslöv.

Medlemmar i föreningen komma att erhålla FBU-orientering i form av Norra Skånska befälsutbildningsförbundets medlemsblad, samt kursanvisningar m m från T 4. Medlemsavgiften per år är 3:— och kan insändas till kassören under adress T 4.

Skånska trångbf sammanträden komma att avhållas i samband med regementets dag, och samarbetet med Kamratföreningen kommer att bli intimt. Intet hinder möter att vara medlem i båda dessa för kontakten med T 4 så livligt arbetande föreningar, den ena för kamratskapets och traditionens upprätthållande, den andra för bibehållandet av den militära färdigheten.

GA MED I

SKÅNSKA TRÅNGBEFÄLSFÖRENINGEN!

medelst alingring över regnvät äng, härligt smut-sig blir man. Sjukvårdstjänsten lär oss en hel del. Och så är det en hel del teoretiska lektioner...

Allteftersom dagarna går växer man in i det hela, märker till sin glädje att man börjar lära sig så smått. Som en röd tråd genom allt går disciplinen, den outhärliga, det går att lära sig lystra kvickt, går att glömma att "därhemma är det jag själv som bestämmer"! Pistolen börjar kännas riktigt hemvan vid höften, bara man nu också kan skjuta någorlunda ordentligt med den vid den kommande stora övningen, terrängtjänsten är ju riktigt intressant, när man väl lärt sig begagna armar och ben riktigt och förstår att utnyttja blommor och blader plus maskeringsfärg. Och lektionerna i teori för lärare, tålmodiga som änglar inför ett auditorium, ömsom frågvis som ett helt gallupinstitut och ömsom halvsovande efter gärdagstävlingens nattkörning, där blir i alla fall en hel del som sällas in i av försommarvärmen uppmjukade hjärnor.

När de 14 dagarna är slut, examensdagen inne, är vi således inte så alldeles bortkomna, men naturligtvis ej heller några klart lysande stjärnor.

Dock, ingen fordrar det av oss, vi ha fått en så god grund man kan begära med hänsyn till den korta lärotiden och känner alla en stor tacksamhet för våra läromästare.

Från Hässleholm tar vi med oss minnet av många goda kamrater, många nya vänskapsband ha knutits. Och så far vi hem för att Sova! När vi sedan så småningom står där i våra moderna kök är jag säker på, att många av oss med saknad skall tänka på bli a den tjugiga kväll, när Vatos pölsa sakta men säkert tjocknade i sotiga kokkärl över flammade kokgropar, alltmedan de rara myggen dansade för oss!

Tack Hässleholm!

En av de 54.

Välkommen till

Villa Utsikten

Karlshamns underbara naturrestaurang

och njut en god kopp kaffe och hembakat bröd.

Plats för 400 personer.

Ring Karlshamn 325 och kaffebordet står dukat!

Sekreterarens spalt

Kamratföreningen uppställd till vinterträff. Framför fronten kapten G. Clemensson och fansörare T. Tullberg.

Kamratföreningens sedvanliga vinterträff avhölls söndagen den 7 februari och de till bortåt ett hundratal tillstädeskomna medlemmarna bjöds på ett omväxlande och underhållande program. I gymnastiksalen demonstrerade kapten Röing, löjtnant Benskiöld och sergeant Gussing närstridsdetaljer, grepparader m m vid handgemäng inför ett intresserat auditorium. Därefter höll kapten Mattsson en lektion i underhållstjänst med en avdelning ur inläggande åldersklass. Det var säkert många nyheter som serverades för de andäktigt lyssnande "gamlarna". Efter ett uppehåll för kaffedrickning i marketenteriet visade herr Henning Nilsson en film, som han själv tagit upp under en följd av kamratträffar och regementsdagar. Med vemod såg mängden de vackra bilderna från gångna dagars hästuppvisningar. Och till slut gjorde man ett besök på regementsmuseet, där man särskilt intresserade sig för de senaste nyförvärven.

Vid vinterträffens kamratmiddag överlämnade regementschefen regementets silverplakett till fanjunkare Per Liedholm och kapten Birger Brunnby.

Från Hälsingborgsavdelningen meddelas att årsmöte avhållits med samkväm och föredrag. Alla Skånska trångare som bor i Hälsingborg eller anorstatlides i nordvästra Skåne kan genom att kontakta någon av styrelseledamöterna vinna anslutning till avdelningen. Styrelsen består av följande ledamöter, samtliga bosatta i Hälsingborg: Poliskonstapel C. A. Rittinge, Södergatan 86, tel. 24706. Trafikförman A. Bengtsson, Visitör-

gatan 4, tel 192 97. Drätselbokhållare B. Larsson, Drottninggatan 143 B, tel 108 62. Posttjänsteman C. Wihlborg, N. Stenbocksgatan 48, tel 108 62. Affärsföreståndare G. Dahl, Jönköpingsgatan 33 A, tel 252 12.

Kamratföreningens fana har efter framställning från fabrikanten, Ivar Rydbergs Flaggfabrik i Karlshamn, blivit utställd på nu pågående Blekingeutställningen i Karlshamn. På bilden nedan synes H. M. Konungen som invigde utställningen i samspråk med fabrikkör Rydberg framför kamratföreningens fana.

Kamratföreningens fana var med på sommarens utställning i Karlshamn. H. M. Konungen syns ovan i samspråk med flaggfabrikör Rydberg.

Gå med i
Kamratföreningen

Medlemsavgift 4 kronor.

Postgiro 7 65 71

Kassör: fanjunkare P. Liedholm, T 4.

TRÄFF

med kamratföreningen fältpost 21925

På bilden som är tagen vid föreningens senaste sammanträde i Helsingborg syns från vänster sittande sekreteraren Ake Nilsson, ordföranden Alvar Medin och kassörerna Owe Hallberg samt stående Helsingborgskommittén: Uno Hedbrand, Iwan Maak och Folke Löfström.

Kamratföreningen Fältpost 21925 kan nästa år fira sin 10-åriga tillvaro. Föreningen hade lördagen den 22 maj 1954 åter en av sina vart 3:dje år återkommande sammankomster. Tidigare ha dessa ägt rum i Malmö, men denna gång förlades mötet till Villa Wingård i Helsingborg. Platsen med dess hänförande utsikt över sundet var väl vald och många av herrarna kunde för första gången beskåda sitt danska broderland. Styrelsen, som har sitt säte i Malmö, hade med sig adjungerat en Helsingborgskommitté och denna hade all heder av sitt arbete för herrarnas trivsel.

Efter upprop hölls ett kort sammanträde, varvid ordförande och styrelse omvaldes. Kapten Alvar Medin hälsade såsom ordförande kamraterna hjärtligt välkomna och sekreteraren kunde med nöje konstatera ett så gott som oförändrat medlemsantal, ett förhållande som är rätt unikt med tanke på andra liknande föreningars verksamhet. Föreningen räknar sålunda nu ett 70-tal medlemmar, som trots sin spridning över olika delar av landet visat en synnerligen god sammanhållning. En bidragande orsak härtill är föreningens stadgar, som föreskriva lika resekostnad för alla, vilken tillrättalägges genom clearing. Resan Leksand—Helsingborg tur och retur kostade vederbörande sålunda endast kr. 10:—.

Den supé som följde på förhandlingarna gick som vanligt av stapeln under den bästa tänkbara stämning. Aterseendets glädje var stor och talens mångfald präglades av det snart 15-åriga kamratskapets goda anda. Många episoder från såväl oros- som fredstider drogs åter fram och man hade hjärtligt roligt åt krigarlivets solskenssidor. Under supén fick kapten Medin emottaga föreningens första ordförandeklubba, som tillverkats och skänkts av en av kamraterna, Otto Holmström, Helsingborg. Klubban var utsmyckad med såväl trängens som kompaniets förbandsmärke och ett förslag av kapten Medin, att klubban vid föreningens upplösning en gång i tiden skall överlämnas till T 4:s regementsmuseum antogs med acklamation. Efter supén följde en bejublad underhållning av såväl egna som engagerade förmågor. Festen varade till långt in på småtimmarna och solen gick upp innan sista man började in.

På söndagen hade Helsingborgarna arrangerat en trevlig utflykt till Helsingör, där sightseeing företogs under utmärkt ciceronskap av folkskollärare Iwan Maak, Helsingborg. Efter en förtärlig lunch å Restaurant Marienlyst skildes herrarna åt, varvid många ställde hemfärden över Köpenhamn och Malmö.

Det är med glädje man kan konstatera, att dessa kamratträffar för varje gång sammansvetsa oss alltmera och att kamraterna med glad förväntan se fram emot nästa träff, som äger rum i Malmö år 1957.

Som vi nämnt i en tidigare artikel i tidskriften Snapphanen har vår förening en verklig mission att fylla. Den vidmakthåller intresset för det rent militära samtidigt som den utgör en förenande länk mellan kamraterna, som tillhört vårt fältförband. Det är vår förhoppning att ännu fler av den personal, som tillhört förbandet kommer att ansluta sig till vår förening till glädje för sig själva och till stärkande av beredskapsandan under rådande oroliga förhållanden.

Styrelsen utgöres av: ordföranden Alvar Medin, Malmö, sekreteraren Ake Nilsson, Davidsballgatan 9, Malmö, tel 305 40, kassörerna Owe Hallberg, Malmö och klubbmästaren kemigraf Gösta Hellström, Malmö.

A. N.

Bengt Lundberg:

Båtyxfolket kring Almaån och Finjasjön

Allmänt hållna utläggningar över Göttingbygdens äldriga krigartraditioner torde vara skäligen överflödiga i en tidskrift som bär namnet Snapphanen. Ändå kan det måhända förtjäna framhållas, att nutidens T 4-soldater hade föregångare på platsen långt innan de välkända friskyttarna började ge prov på sina färdigheter. Det kunde vara frestande att kommentera sådana företeelser som den s k Loshultsbössan från 1300-talets slut — den äldsta kända kanonen i Skandinavien — eller försvarsanordningarna i traktens borgar och kyrkor under tidig medeltid. Man skulle naturligtvis också kunna anställa betraktelser över de bedrifter som vikingatidens nordakningar utförde under sina kombinerade handels- och plundringståturer i västerled. Emellertid har jag valt att marschera ytterligare ett par tusen år bakåt i tiden till det gåtfulla förhistoriska skede, då det s k båtyxfolket invaderade de låglänta markerna kring Almaån, Finjasjön och Helgeån.

Först som sist kan sägas, att man strängt taget vet rätt lite om ortsbefolkningens förhållanden under perioden 1800—1500 f Kr liksom för övrigt om båtyxkulturen över huvud. De fakta som mödosamt har grävt fram ur jorden ter sig emellertid ganska fantasieggande. Numera är arkeologerna ganska eniga om att den nya kulturen först uppträdde i Mellaneuropa; hur den nådde vårt land är däremot omtvistat. Mest sannolikt ter sig teorin att ett nytt levnadsätt och ett nytt begravningskick introducerades på våra breddgrader av ett invaderande folk.

Om vi håller oss till denna tolkning av de fynd som har gjorts bl a i Mellaneuropa, Balticum, Jylland, Finland samt Skåne och de östra delarna av Sverige upp till Mälardalen, så framstår inkränkarna som ett avancerat krigarfolk. Här för talar bl a den för tiden gentila vapen- och verktygsutrustning som har givit denna kulturform dess namn. De mest karaktäristiska föremålen i deras gravar är konstfullt huggna och slipade stenyxor med båtform. Mycket tyder på att dessa har utförts med metallxor som förebilder. Andra karaktäristiska är keramik av en annan typ än den som anträffas i de samtida gånggrifterna. De största skiljaktigheterna uppvisar likväl gravanläggningarna. Medan den tidigare bofasta megalitbefolkningen uppförde vildiga stenkamrargravar åt sina döda och vanligen placerade flera lik i varje grav, hade båtyxfolket ett helt annat begravningskick. Gravarna är jämförelsevis enkla, i det övervägande antal fall avsedda för en per-

son. Gemensamt för alla gravfynden av detta slag är att den döde har placerats på sidan med knäna högt upptragna. Ibland är ställningen så egenomlig att man måste utgå ifrån att benen surrats fast vid kroppen, kanske för att hindra den döde från att vakna och gå igen.

Mycket talar för att båtyxfolket kom till Skåne under gånggriftstiden; två kulturer har sålunda existerat sida vid sida.

Med ledning av båtyxgravarnas placering invid vattendrag och sjöar har man försökt klarlägga det invaderande folkets invandringsvägar, dock utan att kunna nå slutgiltiga resultat. Samtidigt har man funnit att båtyxfolket med förkärlek tycks ha valt att slå sig ner på sankt ångsmarker. I Hälsjöholmsstrakten har man påträffat gravar vid Torsebö och Östra Broby, vidare i Norra Sandby, Brönnestad, Finja och Norra Mellby samt Vittsjö. Försättningarna för boskapskötsel har på dessa och andra platser med båtyxgravar varit förmånliga; man har antagit att båtyxfolket var ett herdefolk som med stora hjordar drog fram genom det nya landet på jakt efter lämpliga betesmarker. Det är också möjligt att tamhästen kom till vårt land i samband med detta kolonisations- eller erövringståg. I flera fall har delar av hästskelett anträffats i anslutning till båtyxgravar, men några säkra slutsatser om sambandet har man hittills inte kunnat dra. Det kan emellertid förtjäna framhållas att tamhästar hölls i de områden på kontinenten varifrån de nordiska stridsyxekulturer tycks ha utgått.

Teorierna om boskap och hästar komplicerar likväl invandringproblemet. Allmänt sett är det naturligtast att tänka sig att båtyxfolket kommit söderifrån, men med hästar och boskap skulle främlingarna knappast ha kunnat ta sig fram den vägen. Atskilligt talar för teorin att de kommit via Finland, vars stridsyxkultur för övrigt är mera besläktad med den svenska än den jylländska. Det lär emellertid dröja innan arkeologerna kan lägga fram beviskraftigt material för någotdera alternativet, och vi får därför tills vidare nöja oss med att på avstånd högaktat båtyxfolket. Det förmedlade till oss — eller åtminstone till våra förfäder — indirekt kännedom om metaller och andra nymodigheter såsom den senaste moderiktningen på det keramiska området, och det medförde kanske tamhästen till vårt land, där den sedan dess gjort människan ovirderliga tjänster i fredliga och krigiska sammanhang. Det är rent av

Forts å sid 19

En svensk frivillig

Avsikten med dessa rader är att ur glömskans natt dra fram några data och fakta om en numera praktiskt taget fullständigt okänd man, vars öde måhända kommer att fånga andra i

P. J. C. Betzholz

lika hög grad som det fångslat mig. För nittio år sedan var denne man något av en folkhjälte, hans namn levde på allas läppar, och det skillingtryck, som förtäljde hans öden och äventyr, gick ut i ett även för den tiden ovanligt stort antal upplagor.

I Gymnastiska Centralinstitutets historia 1813—1913 finns ett porträttgalleri över de lärare, som längre eller kortare tid tjänstgjort vid GCI. Och när jag en dag närmare studerade dessa porträtt, kom jag att stanna inför en bild och ett namn samt denna rad: död på Hobro fältläsarett i Danmark den 28 juli 1864.

Mannens namn var Pehr Johan Conrad Betzholz, och han föddes på Övre Manilla, Djurgården, den 21 mars 1827, samma dag som hans fader, föreståndare för trädgårdsplanteringarna vid Rosendal, fördes till graven. Efter avslutad skolgång valde han på moderns önskan den merkantila banan och anställdes som bokhållare vid sockerbruket Tuppens kontor i Stockholm. Men hans håg stod till krigaryrket, och nittonårig blev han volontär vid Livregementets dragoner, från vilken tjänst han dock nödgades begära avsked på grund av en svarartad kullridning under regementsmötet 1848.

I det första dansk-tyska kriget, som pågick så att säga i tre perioder under åren 1848—50, rådde vapenvila till den 26 mars 1849, sedan danskar-

na i februari samma år sagt upp stilleståndsdraget med Preussen.

Många svenskar hade redan första krigsåret slutit upp på Danmarks sida. Sammanlagt beräknas — och detta har ju tidigare nämnts i denna tidskrift — nära trehundra svenskar ha varit i dansk krigstjänst under de tre olika fälttågen. Och även våren 1849 styrde många av våra landsmän kosan till Danmark. Så gjorde även Betzholz, och den 27 maj inträdde han som frivillig menig soldat vid 4. danska dragonregementet. Längre fram befordrades han till korpral och deltog den 25 juli 1850 i slaget vid Isted, där han sårades av en kula i benet, varefter han erhöi sekondlöjtnants avsked. För sin i kriget ådagalagda tapperhet dekorerades han med dannebrogskorset.

I Danmark trivdes Betzholz väl och stannade kvar där en tid efter avskedstagandet ur armén. Att han 1852 återvände till Sverige berodde utan tvivel till stor del på att han var mycket fäst vid modern samt att han i övrigt måste se sig efter utbildnings- och utkomstmöjligheter i hemlandet. Dessa syften uppnåddes också. Sålunda antogs han som elev vid Gymnastiska Centralinstitutet, varifrån han utexaminerades 1853. Officersfullmakt som underlöjtnant vid Älvsborgs regemente fick han den 27 april 1854. Där vann han befordran till löjtnant tre år senare, och efter ytterligare två år erhöi han transport i samma grad till det numera indragna Livbeväringensregementet i Stockholm.

Officerslönen var ju mager, och för att dryga ut den verkade Betzholz även som gymnastiklärare — en dåförtiden synnerligen vanlig kombination. Han tjänstgjorde vid olika skolor, bland annat vid Stockholms Gymnasium, och "utvecklade därvid det varmaste nit och stor skicklighet". Och under år 1863 var han vikarierande lärare vid Centralinstitutet.

Så bröt det andra dansk-tyska kriget ut den 1 februari följande år. Åtakilliga svenakar skyndade då till Danmarks hjälp, och bland dessa återfinns även Conrad Betzholz.

Som premiärlöjtnant vid 1. Köpenhamnska infanteriregementet deltog Betzholz i fäktningen vid Lundby den 3 juli 1864, varvid han sårades så svårt, att han senare avled. Den danska styrkan uppgick vid detta tillfälle till vid pass ett kompani storlek under regementschefens överstelöjtnanten Becks, direkta befäl. Denne, som avsåg att överraska fienden, stormade med sin avdelning i

Forts. å sid 18

T 4 segrade i budkavleorienteringen.

Varje år tävlar förbanden inom 1. militärområdet i budkavleorientering för 3-mannalag. I år arrangerade KA 2 tävlingen den 13—14 april med Karlskrona som samlingsplats.

För T 4 blev tävlingen en stor framgång, eftersom laget med Krp Holmberg, Öfu Thuresson och Fu Bengtsson lade beslag på segern. Vi låter Krp Holmberg berätta om hur han hade det på sin gryningssträcka.

Kl 0030 blev vi väckta och efter en hastig frukost blev vi uttransporterade till startplatsen, som låg omkring 7 mil från Karlskrona. Kl 0400 gick starten och vi var 31 seniorer och 12 oldboys som gav oss i väg i den grå gryningen. Min första kontroll låg 3,5 km från starten och utgjordes av en sänka mellan ett par höjder. Mitt vägval dit var nog inte det allra bästa för när jag efter en del besvär hittade kontrollen hade några av deltagarna redan passerat densamma. Andra och tredje kontrollerna gick fint att hitta, men vid fjärde var det åter tid att missa några minuter. Främsta orsaken till denna miss var att jag frös om händerna så att jag inte kunde taga ut kompassriktningen till kontrollen. Nu återstod endast en kontroll och även den gick bra. Målet för min sträcka var samtidigt start för nästa sträcka som löptes av Öfu Thuresson.

Vi låter Öfu Thuresson berätta om hur han hade det på andra sträckan. När Holmberg kom in för växling låg vi på 11. plats, vid denna växel ledde i 11 följt av FLK, KA 2 lag 1, sedan var det några minuter mellan varje lag. När jag startade hade ledarlagen varit ute på banan omkring 37 minuter. Jag beslöt att "gå ut hårt" för att få kontakt med tätlagen. Min första kontroll utgjordes av en liten inlägga och för min del var den inget problem, men nästa däremot som var en liten jordhöjd missade

FÄLTIDROTT

T 4:s segrande lag i budkavleorientering fr o fu Bengtsson, överfurir Thuresson och korpral Holmberg.

jag med en minut. Tredje kontrollen var en liten göl och fjärde ett höjdpass, de gick av bara farten. Min femte kontroll låg lite illa till, jag hade att vilja på att gå kompass tvärs över eller att gå en lite längre och säkrare väg. Jag valde att gå kompass de 1900 m och kom rätt på kontrollen. Min sista kontroll var en kärregip och den var lätt att hitta, sedan återstod endast målet där jag skulle växla med Fu Bengtsson, som skulle springa sista sträckan.

Här låter vi Fu Bengtsson fortsätta att berätta. Till min växel kom KA 2:s lag 1 först, 10 min senare kom deras lag 2, och efter ytterligare 10 min kom överraskande Öfu Thuresson i vårt lag. Han hade sprungit utmärkt, avancerat från 11 till 3 plats och samtidigt tagit in 15 min på täten. Min tanke var att försöka hålla placeringen och kanske försöka avancera en plats. Första — ett berg-i-dagen — andra — ett höjdpass — tredje — en inlägga — och fjärde — en liten höjd — kontrollen gick alla fint att hitta. Vid fjärde kontrollen fick

Jag så KA 2 lag 2 och jag vet inte vad som tog på mig, med en gång blev jag trött, orkade knappast springa, antingen samma känsla som björnjägaren känner då han möter björnen. Jag sprang mycket bakta vidare och efter 700 m blev det åter bättre, krafterna återvände och snart var jag vid femte kontrollen som var en göl. Jag hittade den genast och var snart vid sjätte som var ett höjdpass. Sjunde kontrollen (samma som Thuressons femte) vållade lite bekymmer, till slut beslöt jag att gå den säkrare men längre vägen över Blomster-torpet och därifrån kompass in till kontrollen. Detta gick fint och snart var jag på väg mot sista kontrollen som var en kärrgip, inte heller denna vållade några bekymmer. Sista biten ned till målet var endast 700 m, men först nu kände jag att jag var trött. Några långa minuter följde innan mål-skyttet syntes, och då fick jag åter krafter att spurta de sista metrarna. När jag fick reda på att jag var först och T 4 följaktligen vunnit kändes allt åter bra.

Resultat:

1) T 4 lag 1 5,40,42 2) KA 2 lag 2 6,08,41 3) F 17 lag 2 6,30,48 4) N Sk Bfb lag 1 6,38,35 5) I 6 lag 1 6,39,34 6) KA 2 lag 1 6,39,45.

Med den starkares rätt

Forta från sid 8

ra kasse-matten. Det gula skenet irrade över den kalkstrukna väggen och plånades ut av vaktknek-tens skugga. Längst in i valvgångens dunkel hör-des slående steg och skramlet av nycklar och vapen.

Ett huvud dök fram i ljuskretsen, en skallig hjässa, gula, infallna kinder, ett par ögon fulla av slö resignation. Bojorna sikramlade kring fotleder-na, när fången, ledsagad av vaktknektarna, hasade sig fram mot utgången, där dagern föll in, grå och disig. Bakom honom i valvet släpade det av andra fötter, rasslade av fotjärn, suckade och stönade.

Jöns Bengtsson vände på huvudet. Ur valvet framleddes gubben Rydberg. Han vacklade som en drucken. Ögonen stodo steila och glasartade i det likbleka ansiktet, underkäken föll ned och blotta-de det tandlösa gapet. I bröstet rasslade det som på en döende.

Herre, förbarma dig, skulle nu också han... Mot honom själv, Jöns Bengtsson hade ju maje-stätet varit nådigt... Frälst till livet skulle han nu i morgonstunden här ute på vällen sona sitt brott med fyrtio par spö. Tre slag av paret. Det var hårt. Men mången hade ju stått ut med de femtio, och Jöns visste sig vara seg. Men Ryd-berg... Skulle han också spöas, Rydberg, som var bröstsjuk och icke hade långt igen...? Ack, du himmelens Gud, nu mindes han vad en med-

fånge viskat honom i örat en dag därinne i valvet: Rydberg hade kungen dömt till trettio par spö, emedan han sades ha styrkt bönderna i deras on-da förhävande och kungen ville straffa alla upp-vigglare. Evige förbarmare... Trettio par. Fanns det då ingen rättvisa på jorden?

Det skar en befalning genom den dimgrå mor-gonstillheten. Jöns Bengtsson kände ett fast grepp i sin arm och föstes fram över den upplösta mar-ken. Den pommerske knekten mumlade något mellan tänderna, medan han sysslade vid pålen, som sköt upp ur skoningen vid pallisaden. Han befriade fången från handhjärnen, flådde av ho-nom jacka och skjorta och påsatte åter bojorna, nu försedda med en länk, som fastgjordes vid en ring i pålen, så att delinkventen kom att stå fram-åtböjd under exekutionen. Knektarna skockades på vällen och betraktade det halv nakna offret vid på-len. Den magra kroppen, på vilken ryggkotorna stucko ut under den rynkiga leverfläckiga huden, skakades av köldrysningar. Skräck kände Jöns Bengtsson, märkligt nog inte. Hela tiden malde hans hjärna en och samma tanke: Det kunde gällit min hals, det kunde gällit min hals. Och i samma ögonblick som knekten honom ovetande höjde de båda hasselkäpparna uppfylldes hans hjärta av en stor tacksamhet mot den gode konungen, som återskänkt honom livet, det kära, kära livet.

Den våldsamma smärtan av det första slaget hade kommit honom att bita samman tänderna. Han ville inte skrika, åh nej. Vid det andra slaget, som kändes som en kniv rakt i ryggmärgen, stö-nade han likväl sakta och vid det tredje sjönk han långsamt på knä, medan vita dimslöjor bör-jade virvla förbi hans syn. Vid det fjärde blev det natt. Gubben Rydberg, med en kropp så liten och avtård som ett barns, låg utsträckt vid pålen med de fastkedjade händerna i en ställning som om han tyst åkallade sina bödlar om nåd. Blodet, levrat ut-med sidorna, bubblade i såren efter gisslet, som ännu föll med jämna mellanrum.

— Mais c'est trop! ropade en ung fänrik, nyli- gen kommen från gardet i huvudstaden, mais c'est trop! Han var blek som ett lärft i ansiktet och det ryckte i kindmusklerna.

Löjtnanten vid hans sida ryckte på axlarna.

— Det är så överhetens vilja.

— Mon Dieu, quelle barbarie, viskade fänriken och störtade därifrån.

Profossen slängde ifrån sig de blodiga kläppar-na. Han drog ett djupt andetag och kastade en slö blick på sitt offer. Gubben Rydberg låg orör- lig, ansiktet hade stelnat i en grimas och var vax- gult. Var han icke redan död, så hade han likvisst icke långt igen.

Inne i staden började Trefaldighetskyrkans klockor ringa. Dimman lyfte över fälten och över molnbankarna i öster steg solen.

Bil.

För andra gången kördes i år militärmästerska- pet med bil med T 1, Linköping som arrangörer, tävlingsledare kapten Gedda. Tävlingen var upp- lagd som ren orienteringskörning med en natt- etapp c:a 5 mil som kördes helt mörktlagd på av- lysta vägar. Nattkörningen bjöd på någonting av det svåraste en OT-åkare kan tänka sig, då inte minst vädret spelade in i sammanhanget, en totalt igenmulen himmel och ett svagt regn gjorde att arrangörernas granrisklädda vägar genom gran- skogar var praktiskt taget omöjliga att se. Enda belysning som fick användas var en med blå cellulid avskärmad ficklampa — den som försökt köra bil en becksvalt natt med denna belysning samt därtill läsa karta, kan tänka sig svårigheten. Detta moment av tävlingen gick lyckligt ehuru dock många gjorde mer eller mindre svåra diketvisiter.

Dagetappen var upplagd i "klöverbladsform" med start på tre banor samtidigt, ett arrangemang som gjorde att tävlingens c:a 45 mil långa bana kunde genomföras på c:a 1/3 av den tid som hade åtgått om banan hade haft endast en sträckning. Tävlingen som sådan var perfekt arrangerad och jag kan ej se att någon av deltagarna haft anled- ning framföra klagomål mot vare sig arrangörer eller funktionärer. Vägarnas beskaffenhet var många gånger kanske inte det allra bästa, men de var dock fullt farbara med bil utan att densamma behövde ta skada. Mellan varje banalänga var för kartläsarna inlagt ett manöverprov på lastbil där de som regel plockade på sig två prickar för fäl- lorna de inte såg upp med. Förarna hade även si-na fallor att se upp med, nämligen stenar i och invid vägbanan. För minsta skada som åsamkats bilen utmättes skadeprickar enligt en särskild ta- bell. Den som hade erhållit minst antal prickar på natt- och dagkörning, kartläsarnas manöverprov

MOTOR

Segrarparet i svenska militärmästerskapet med bil sergeanterna Håkansson (förare) och Svensson (kartläsare).

och klarat bilen utan skador — ja det var segrar- ekipaget.

Inte oväntat blev det serg Håkansson/Svensson som efter avslutad tävling stod som suveräna seg- rare före sina regementskamrater, aing Norrfalk/serg Wikner. De närmaste placeringar i övrigt be- lades av I 4 och I 1.

Me

För det första egentliga mästerskapet på me stod I 1 för värdskapet, föregående år fick ett be- gränsat antal militärförare ställa upp i SVEMO:s 6-dagars tävling, ett arrangemang som kanske inte var så lyckat därför att det ej kunde bli tal om att alla förbanden kunde skicka så många delta- gare de önskade. När SMI i år hade valt att ar- rangera en egen tävling var deltagarantalet be-

Framgångsrika deltagare i vårens motortävlingar: fr. v. serg Håkansson, överfjurirerna Lindkvist, Larsson och Thuresson, furirerna Olsson (mekaniker), Aurell och Sax samt aing Norrfalk.

gränsat till 70. För T 4 startade ej mindre än 6 man nämligen öfu Larsson, Lindkvist, Thuresson, Hürtig, fu Sax och Aurell. Var och en av våra deltagare hade lagt ner hela sin själ för att pyssla om sina mc för att ha dem i topptrim till tävlingen som de gick in för med liv och lust. Det myckna arbetet slogs dock i spillror genom en häftig brand i den lastbil som transporterade cyklarna till Stockholm, varvid cyklarna totalförstördes. Ett par andra cyklar anskaffades från regementet och övriga ställdes välvilligt till förfogande av KAFT. I stället för att ha måndagen i Stockholm som rekreativdag blev det nu arbete från tidig morgon till sena kvällen för att få cyklarna i någorlunda gott skick till den krävande tävlingen. Någon toppnotering efter vad som hänt vågade vi icke tro på, även om vi innerst inne hoppades de skulle komma bland de främsta. Så småningom kom det rapport från banan — fu Sax T 4 leder med 8 min före Thuresson T 4 vilken är 10 min före Falck P 3. Ingen glädje varar beständigt — på sista sträckan inträffade ett par malörer som gjorde att Thuresson slutade som 2:a och Sax som 4:a i prisprotokollet. Segrare blev öf Falck P 3 och 3:a serg Nyström F 8. För de övriga T 4-deltagarna blev Aurell nr 17, Hürtig nr 28 och Lindkvist nr 30. Larsson tvingades utgå på grund av maskinfel.

MID

Arets Mid kördes i trakten av Skillingaryd med A 6 som arrangör. Regementet ställde som vanligt upp med starkt lag vilket och belönades med 1:a och 2:a placering i bilklassen, 1:a, 2:a och 3:dje i mc-klassen, vilket också räckte till för att vinna en överlägsen lagaeger före P 2. Tävlingen kördes i nattetapp om c:a 10 mil samt en dagetapp

om c:a 17 mil. Arrangemangen vid tävlingen var inte de allra bästa och vägarna i många fall icke lämpade för tävlingskörning. Bansträckningen gick på vissa ställen genom ljungfält med dolda stenar, där det icke var möjligt att se förrädiska stenar.

I tävlingen tillämpades prickar för fordonsskador efter i stort samma system som vid MM. Flera ekipage med bra körresultat fick härigenom se sig slagna av de som kört försiktigare och klarat sig utan skador. Bilklassen vanns av aing Norrfalk/serg Wikner före serg Håkansson/Svensson och 3:an P 2-ekipaget kapten Ahlström/serg Thynell. Mc-klassen vanns av fu Aurell, 2:a öfu Larsson, 3:a fu Sax före 4:an P 2 serg Nilsson, öfu Lindkvist slutade på 7:de plats. I jeep-klassen blev det dubbelseger för P 2 genom serg Farnestam/Andersson och kapten Boris-Möller/aing Wennborn. Bästa T 4-ekipage serg Carl Nilsson/fanj Lundström placerade sig som nr 4.

Moto-cross

På P 2 "Regementets dag" inbjöds T 4 att delta i en moto-cross-tävning med två 5-mannalag ett i vardera 250 cm³ och 500 cm³ klassen. Även här visade T 4 tävlingsförare sin klass. I lilla klassen segrade fu Åkesson överlägset före fu Hagman P 2. Lagsegern gick till T 4 genom Åkesson, öfu Abrahamsson och fu Karlsson. I stora klassen höll det på att arta sig till en uppgörelse om 1. placeringen mellan serg C. Nilsson och fu Nilsson, vilka genast ryckte till sig ledningen och avsefärdt distanserade det övriga fältet. Vädrrets makter som ej voro så gynnsamma — ösregn förvandlade banan till sjö — gjorde att fu Nilson fick vatten i magneten med åtföljande motorstopp. Serg Nilsson var härefter ensam i täten och hade att endast bevaka sin position vilket ej hindrade att han varvade övriga deltagare utom 2:an, öfu Lindkvist T 4. Lagsegern gick överlägset till T 4 genom Nilsson, Lindkvist och fu Jönsson.

En svensk frivillig

Forts från sid 14

kolonner fram mot tyskarna, som dock förhöll sig avvaktande, tills danskarna var på ett par hundra meters avstånd. De öppnade då en eld, som var fruktansvärd, och innan det danska kompaniet hunnit sprida sig, var det nära nog nedmejat och striden faktiskt redan avgjord. Det hela var över på mindre än två minuter.

Danskarnas totala förlust utgjorde nittioåtta man i stupade, sårade och fångna, alltså nära två tredjedelar av hela styrkan, som bestod av cirka etthundrasextio man. På fiendesidan inskränkte sig skadorna till tre sårade!

Tillfångatagen och berövad sin värja — en gåva av Karl XV — fördrog Betzholz på sjukbädden tåligt plågorna från sina tre sår. Dock grämde han sig över förlusten av sin sabel och klagade bittert häröver. När den tyske kaptenen von Schlutterbach, som erhållit vapnet i krigsbyte, efter svenskens död hörde talas härom, kom han till Hobro, och i det han lade ner sabeln på Betzholz' kiasta yttrade han: "Kamrat, jag giver dig här tillbaka det svärd du så tappert förde till din stora heder men tyvärr också till din egen ofärd." (Denna sabel inlämnades året därpå i Livrustkammaren, där den nu vittnar om sin bärarens mod och själv-uppoffring och om svensk beredvillighet att sluta upp vid ett broderfolks sida i farofylld tid. — Och 1866 sände Betzholz' svenska officerskamrater till von Schlutterbach en hederssabel som bevis på de-

ras uppskattning av hans ridderliga handlings-sätt.)

Den 8 augusti fördes Betzholz' stoft under stora hedersbetygelser genom Danmark och vidare till Sverige för att begravas i fäderneslandets jord. På kistan lästes bredvid hans namn orden: "Ved Din Baare sørger Danmark." I samband härmed skrev en dansk tidning: "Conrad Betzholz var en hedersman som krigare och hjälte under vår fana — det skall sägas vid hans kista, som ännu saknar sin grav, det skall sägas med tacksamhet och kärlek."

I Stockholm mottogs den stupade av sina regementskamrater, som förde honom till den sista vilan, varvid stora människoskaror hade samlats att lyssna till regementschefens avskedsord till den fallne, en av de ytterst få svenska frivilliga som deltagit såväl i något av fälttågen 1848—50 som i kriget 1864.

Båtyxfolket . . .

Forts fr sid 13

möjligt att båtyxfolket medförde metallföremål, i så fall de första som nådde våra kuster, ty det är långtifrån säkert att ett par bronsspiraler som i höstas anträffades i en båtyxgrav vid Linköping var en isolerad företeelse. Mycket tyder på att vår tacksamhetsskuld till det gåtfulla båtyxfolket kommer att öka i samma takt som arkeologerna kommer dess hemligheter på spären.

Bengt Lundberg.

INNEHÅLL:

Regementschefen	1
Utdrag ur regementsorder	2
Korsord	2
Soldatanda. Av överste Per Kellin	3
Museinytt. En redögorlse för nyförvärven till regementamuseet	4
Diöden talar. Minnen från finska kriget av sergeant G. Granér	5
Främste soldat. Bilder av kompaniernas främste soldat under utbildningsåret 1953—1954	6
Med den starkares rätt. Berättelse av fanjunkare L. Lundgårdh	7
Bilkårister på T 4	9
Skånska trängbefälsföreningen bildad	10
Sekreterarens spalt	11
Träff med kamratföreningen fältpost 31925	12
Båtyxfolket kring Almann och Finjasjön av redaktör Bengt Lundberg	13
En svensk frivillig av löjtnant Ragnar Werner	14
Fältidrott	15
Motor	17

BENGTSSONS JÄRNHANDEL

Bröderna Klingströms

Bleck- & Plåtslageri

REKOMMENDERAS

Tel. 325

VAD *oasen* ÄR FÖR BEDUINEN
ÄR

MARKETENTERIET

FÖR SOLDATEN

Gott kaffe

Gott bröd

Kvalitets-
varor

Ring 725

när det gäller

SPECERIER
KONSERVER
FRUKT
KONFEKTYRER

LUNDBÄCKS

SOLGÅRDEN - HÄSLEHOLM

Unos Bröd

rekommenderar sina tillverkningar av högsta kvalitet, matbröd som kaffebröd.

Specialité: Fruktostbröd och grovbröd.

Beställningar av TARTOR m. m. mottages.
Förstklassigt arbete utföres!

Tel. 623, 2389

AFFÄREN STOBYGATAN 10 - TEL. 1205

SVANTESSONS BOKTRYCKERI

HÄSLEHOLM

*Affärstryck . Boktryck . Tidningstryck
Bokbinderi*

Telefon 170 och 2525 (170 ankn. bost.)

MUSIKCENTRUM

Hässelholm . Tel. 267

MUSIKINSTRUMENT . PIANON . RADIO-
GRAMMOFONER och GRAMMOFONSKIVOR

SALONGEN för individuell hårvård

LEVINS

Damfrisering

Norreportsvägen 15. Telefon 1528

GA EJ ÖVER BRON
för att rakas och klippas!

Gå till **ODDS**

Frisérsalong vid Finjagatan.

Steens Bosättningsaffär

GLAS PORSLIN och PRESENTARTIKLAR

Tel. 85

Köp Eder TOBAK i

Tobakshörnan

(mitt emot trängen)

Välsorterad affär

ELIASSONS

BAGERI-, SPECERI- och DIVERSEAFFÄR

Vid T4 - Tel. 619

Arla Livsmedel Tel. 1271

Bertil Ericsson - Hässelholm

Välsorterad i Specerier och Grönsaker
Djupfrysta varor

Rekommenderas

Nynäs Bensin- & Servisstation

Br. Thygeson, Hässelholm - Tel. 1688

Ortens största inom branchen.

Snabbladdning.

Herrtvätt

Specialité: Skjortor

Tvätt-Tjänst

Röingegatan 22. Tel. 884
(Strax intill Nytorget)

Inlämning även Hässelholms Kem. Tvätt.
Järnvägsgatan 23.

SOLDATHEMMET

vid T 4 - Hässelholm

Finjagatan 39, Telefon 901

Ljus, varma och trevliga lokaler. Läs- och skriv-
rum, Garderob, Kafé. — Försäljning av frukt, ka-
rameller, choklad och tobaksvaror. Telefonhytt.

KÖPMANNABOLAGET

Hässelholm

Telefon 402, 902

GIV AKT!

— när det gäller FOTO

Evy-Foto

Solgården, Hässelholm Tel. 1045

HÄSSLEHOLMS

-VARU A.-BOL.

ALLT i bygnadsbranschen!

Leveranser från egna sågverk och hyvlerier

Stadens största sortering

finner Ni alltid hos oss till förmånligaste priser och i de rätta modellerna!

Alltid välkommen till

Carl Anderson's
Hässleholm. Linjev. 66, 76, 1766
— när det gäller kläder

Hässleholms Handels- & Fabriks AB

Representant för
GENERAL MOTORS NORDISKA AB

Kontor 305
Bilverkstaden 333
Reservdelar 1233

KUNNIGHET ger SAKERHET

Lär Er köra bil hos

INGE PETTERSSON

Bilskola Biluthyrning

Modern undervisning. Ljudfilm

Röinge-gatan 27, Hässleholm

Telefon 658

Årets bästa RADIO

Band- och Skivspelare

Gör oss ett besök! Köp sedan vad som passar
Eder personliga smak.

Lindberghs Elektriska

Röinge-gatan - Tel. 327

FRUKT, GRÖNSAKER,
BLOMMOR, KONSERVER m. m.
bäst hos

Bertil Ekstrand Frukt- & Grönsaksaffär

Finjagatan 18 — Telefon 1847

HÄSSLEHOLM

Atomen

TIDNING FÖR ETAPPSOLDATER

309

Utkommer endast en gång

1954

Trängsoldatens ABC...

Atombomben med väldig smäll
kräver om du ej är snäll.

Buren gratis ger löst
— populär dock ej kan bli

Cykeln är en hjälpen bil,
trängsoldatens dollararmil.

Damaskerna är väl bekanta,
av kronans plagg de minst gä-
lanta.

Etappgruppen är väldigt stor,
större än vår Storebror.

Fanjunkaren alltid ylar
när du glömmet dina pryglar.

Gasmask på i ur och akur,
man ser ut som spökligt djur.

Hälsajukvården bäddat med
kraken som av kvarn led.

Inf-komp har sin omsorg lagt
om brödets hak och djurens slakt.

Järn vid anfall tagos på
— stavas dock med H.

Kompchef måste denna höst
ta en Tulo för sin röst.

Läskotång är en utmärkt bot
emot vapenrostens svåra hot.

Meordonnans med rätta
kallias knutte utan apätta.

Nattetid soldaten önskar kila
hem till halmten för att vila.

O och P står vi tillsammans
glada blir vi allesammans.

Qusligt är att mitt i natten
traska ut och kasta vatten.

Regn och rusk och dimma
— snart vi börjar simma.

Stridedomare i nästa krig
är en roll jag önskar mig.

Tält är ingenting för skåning
— längtar hem till fru och vä-
ning.

Upl, där chefen är,
lekas jag förräder här.

Vädret varit under all kritik
snart vi tror det regnar spik.

Xerxes hade en armé
men den fick vi aldrig se

Ylletröjan värmer härligt
mig som hostar så förfärligt.

Zulunegern krigar nalten
Har du nänsin hört på maken?

Återtåg benämnas reträtt,
utförd på strategiskt sätt.

A hoppar vi över.

Overstar är höga höns,
jag är burs

Pellefjes.

H. M.

Etappgruppchefen Överste B. Sandberg uttalar sig

Etappgruppen är en liten kug-
ge i ett större sammanhang. Vår
uppgift är i första hand att be-
tjåna de främre stridande för-
banden. Hur denna uppgift löses,
är av avgörande betydelse för
framgång eller nedgång vid de
främre förbanden. En väl för-
rättad tjänst i underhållsbefäl-
ning är därför lika värdefull som
annan välförättad tjänst.

Krigserfarenheten visar att
motståndsviljan ofta först brytes
vid de bakre förbanden, trots att
dessa i huvudsak äro undandrag-
na de omedelbara stridetryck-
ken. Motståndet mot upplösning-
stendenser är god anda, fast dis-
ciplin, ordning, övning och ar-
bete.

Fartyg ur Nordstatens flotta
på väg uppför Dalälven

Gräv groparna
djupare

LEDARE

Det torde inte vara många av oss, som tidigare tjänstgjort på en etappgrupp och ingen har säkerligen tjänstgjort inom en etapporganisation av det slag, som nu uppstår på försök. Det torde därför finnas anledning att i vår fälttidning berätta något om vår etappgrupp.

I de krigsfilmerna, som vissa på våra biografier ser man ofta skymtar i kulprutemiljön skjuta upp det ena bandet ammunition efter det andra. Man förstår, att det går åt mycket, men man tänker inte på vilken stor organisation, som erfordras för att soldaten skall få vad han behöver.

För oss som tillhör underhållsbanden har det alltid stått klart, att de övriga skulle stå sig säkert, om inte vi funnes. Det är vi — så har vi lärt oss — som för fram vapen och ammunition och det inte minst viktiga nämligen maten. Det är vi, som på återvägen tar med oss förbandens trasiga material och deras sjuka och skräda.

I etapporganisationen har vi emellertid påträffat något nytt. Vi har inga bilkompanier, som kör fram förnödenheter till truppen och inga sjukbärare, som transporterar tillbaka skräda. I stället ser vi, hur förbanden framifrån kommer och hämtar hos oss. Vi ser också, att allt är tilltaget så mycket större på utlämningsplatserna än vad vi är vana vid från den gamla fördelningsträngen.

Ettappgruppen är inget annat än ett jättelikt upplag förnödenheter fördelade över ett mycket stort område. Man skulle kunna säga, att om underhållsgruppen är detaljhandeln så är ettappgruppen grossisten och — vad beträffar bröd och charkuterier — även fabrikanter.

Nu är det så, att ettappgruppen inte bara är ett stort lager med allehanda förnödenheter. Organisationen trymmer även ett sjukhus, en motorverkstad och andra anordningar för att betjäna de framförvarande brigaderna. Det är också fullt naturligt, att ett krigsbyggnadskompani ingår i organisationen.

Allt allt detta är ganska svårt att flytta torde stå klart för var

och en. För att slippa det har ettappgruppen placerats ganska långt bak. Men i det moderna kriget ger en sådan placering inget fullständigt skydd. Bombflyg och fallskärmsjägare är våra farligaste fiender och angriper oss gärna.

Mycket annat skulle vara att säga om ettappgruppen. Man kanske får begränsa sig till att framhålla, att man numera strävar efter att göra förbandet till en organisation med moderna och rationella arbetsmetoder. Vi kan säkerligen var och en bidra till att det lyckas.

Stridsvagn ur Nordstatens pansarförband

Sömnen gör halva soldaten

STORT MANÖVERREPORTAGE

Vår liftande reporter har sökt sig fram genom den oländiga terrängen ochbett några atomsoldater ge sina personliga intryck från manövern. Först mötte vi i skogen någonstans i Sydstaten vpl Karl Baranskij, 41 år gammal, önköpsbos. Han trivdes med skogarna, vilka nära nog kunde mäta sig med den i nordvästra Småland. Vi bad honom önska sig tre ting och blev knappast överraskade över svaret:

— Sömn, sömn, sömn.

Senare har emellertid, enligt vad vi förjuddt från säker källa, intervjufacket och hans kamrater fått åtnjuta åtminstone några timmars sömn. Som fabrikant i den kemisk-tekniska branschen hade han funnit de plastförpackningar, vari maten under tågre-

Stridsvagnsmekaniker gillar kompisarna

I en atomskyddsgrop upptäcker vi några grankvistar, som vid närmare granskning visar sig dölja vpl Lennart Fransson från Malmö, 26 år, chaufför i det civila. Även under manövern har han med motorer att göra — han är stridsvagnsmekaniker. För tillfället råkar han stå vakt. Han lyfte ingen ångsan för nattens vakthållning:

— Det får man ta som det kommer. Jag tänker göra mitt

bästa. Fransson tycker kompisarna är bra. "Vi har en i vårt tältlag, som de kallar för "Vag-geryd". Det är en riktig "minster". Det gör mycket för trivseln". Någon önskan? "Pliga jag önska mig något vore det faktiskt att resa hem!"

san upp serverades intressanta: — Lönen är utmärkt, fast kroppskalorria, som var i, var en beskrivelse för en del. Men är man hungrig, åter man allting.

Vet Du att...

det är under denna manöver, som inom armén operationsställt för hästar första gången användes, hästerna normaltemperatur är mellan 38 och 38,5 (Celsius).

ATOMGRÖPAR GRAVAS

Ring och vi hämtar.

AB ETAPPTJANST

RYKTET GÅR

Konditor gör limpor

På ettappbageriet finner vi konditor Nils Johansson från Trollhättan, 41 år gammal. Han är i full fart med att kasta i deg i den förnämliga maskin, som bageriet är utrustat med. Självt tycker han inte att han tillhör de allra viktigaste i det här jobbet. Viktigast är degåttarna. Konditorn har gått vakt sista dygnet, och känner sig därför i starkt behov av vila, men trivs med jobbet, vilket förefaller ganska civilt. Hemma i Trollhättan ägnar han sig visserligen åt försämligare bakverk än limpor, och han skulle gärna vilja tillverka åtminstone litet wienerbröd åt markotestieriet. Befälet är alla tiders försämlare han. Om tältgänget gäller det samma.

Vi frågar hur han som yrkesman ser på fältbageriet. Han finner det hela bra, för att vara under fältförhållanden. Men han avundas Nordstatens fältbageri, som lär vara utrustat med tråg av rostfritt stål, medan man här får nöja sig med trätråg. Är det någon atomsoldat, som finner en träflisa i sin bröddel, vet han emellertid nu, att den kommer från ett sådant tråg.

Särskilt vill Johansson framhålla, att trevno-den i det miltärs ökat avsevärt sedan han stett var inne — det var 1944. Att den gamla hällningsplikten försvunnit, är ett oerhört framsteg.

Sufflör gillar tältliv

— Jag tycker det är kul att ligga i tält, förklarar vpl. William Linné, på Ettapptransportkomp. Det är tussigt, det här är bättre än när jag låg på Flottan.

Linné tycker kamrattanden är mycket god, lugn, sanad och humoristisk. Som gammal elev från Göteborgs stadsteater, där han varit elevkamrat med Folke Sundquist och Gertrud Fridh, skulle han uppskatta ett besök av fältteatern och beklaga att den ej är ute. Han skulle själv kunna fungera som sufflör, vilket är hans civila jobb. Han är knuten till Alléteatern, där man för närvarande kör pjäsen "Flickan ovanpå". Det var svårt få ersättare, och Linné måste under

Soldaten är storätare:

12 km. korv och 16 km. limpa på 10 dagar

Svin utanför slakteriet i väntan på slakt

Vår presskollega Aftonbladet har låtit meddela sin häskräta, att manöverdelagarna sammantagna korvkonsumtion skulle uppgå till 15 km, som alltså skulle genomätas. Vid specialintervju med högsta charkuteriledningen i Sydstatens armé har emellertid framgått, att enbart i Sydstaten ligger produktionen på 12 km (om korvens längd beräknas till i genomnitt för samtliga korvsorter 40 cm).

Lägges därtill Nordstatens bennliga produktion, torde AB:s kilometerantal böra ökas väsentligt, såvida inte Nordstaten i mitt

littärt öfste nedskurit korvkonsumtionen i sin armé.

Sydstatens bageriledning meddelar, att man kommer att producera 64 000 limpor, vilka — om de lades i rät linje efter varandra — skulle sträcka sig 16 km ut i terrängen. På grund av den våta våderleken ämnar man emellertid avstå härifrån och i stället låta limporna nå förbanden i torrt tillstånd.

Man upplyser också, att endera dagen kommer 3600 wienerbröd att bakas till extra förplägna.

Natursceneri från Nordstaten (Erik Oshund)

hela AFO ha pjäsen i huvudet för att kunna hoppa in igen efter hemkomsten. Då och då kör han igenom pjäsen, dock icke högt för tältlaget. Han finner fältlivet mycket skönt som omväxling från teaterjobbet. Även

om han reserverar sig mot ett och annat.

MEDDELANDE FRAN SAKERHETSTJANSTEN

Om ni hör något i luften, som surrar, så är det en flygmaskin.

Strider att vänta

Ögonvittnes skildring
(godkänd av censuren)

Att helt plötsligt framfuga sina sympunkter på det militära är ej lätt, så mycket svårare göra detta i fält och under full krigsberedskap. Lägga därtill tillfälligt med några grader överhettning samt snål blåst med anslutning. Fortfarande känner jag granatskrivaren som satt sitt spår i ryggsäcken — känt den hela natten men för sömnig för att göra något härskt. Man har anhållit om en enklare redogörelse över vad förbandet haft för sig den tid det varit inkallat och med några korta ord vill jag

Sydstatsnatur (Erik Osslund)

söka beskriva vad sig tilldragit haver.

Kl. omkring 1.00 en natt, satte full fart på förbandets alla rullande hjul — här hade jag tänkt nämna antalet lastbilar, traktorer, m. m., med kompani-kvartermästaren antyder klokt nog, att i en publikation av detta slag styrkebesked ej får lämnas. Det råder jag säger att dessa äro många. Många är ett relativt ord. . . Alltrog.

Framme i Skövde fick samtliga kompaniförförare ord på, att resan gått utomordentligt bra och att intet som helst missöde inträffat. Några timmar senare påbörjades inläsning av ett styck sjukvårdskompi. Att dessa av dess utrustning befändes tydlig-

gen häftiga strider med stor manskapen av sjuka. För att snarast få gesnarna ur dessa slingar hade ett antal sköna kvinnor engagerats som sjukvårdspersonal.

Färden från Skövde till manöverområdet skulle skildras av någon bil- eller bussförare — att den historien inte skulle blivit någon utsvävning i svenska språkets superlativer är jag förvisad om. Allt har dock sin gång och den svenske soldaten är av gott virke — dessutom är glömskans makt stor och snart var endast rensans angenämare minnen kvar. Som tur var! För hade någon vetat vad komma skulle — ja, vad hade då hänt?

På en angränsande station stod fullastade tåg innehållande var-

jehande slag; dessa förtråde omedelbar lösning och order är som bekant order och sömnen får sparas till senare. Alltså "ut och kör". Och här blev köra av vill jag lova — dag och natt och alltjämt utan sömn. Som jag ej heller var med här, har jag ej något personligt att komma med men enligt vad som berättas fördes samtal ytterligt föga lämpade för en konfirmands öron och öck var väl samtalen mest enstaviga!

Godståg har också ett slut och smörningom fördes de på sitt innehåll — chaufförer och bilar fick en natts vila — förbandet in- tog sin normala livsföring. Nu sköter vi vår dagliga syssla —

Televerk med svåra abonnenter

I nattens mörker har vår flyttning reporter lyckats lotas sig fram genom taggtrådsulassar och vaktposters kpiasmymningar till fälttelefonens högkvarter, sambandscentralen. Ordonnanser kommer och går, telefonväxeln arbetar för högröyck, teletypmaskinen är i full gång med sin klaxant och kryptografen hanteras varansitt av kryptikern, som vi förgäves söker avlocka några hemligheter. Men han tigger som muren. Det är en hemlig maskin med en hemlig skrift.

Ett par minuter lyckas vi epistlerfäst uppehålla försäkringen Thor Zetterberg med en intervju. Han förundrar sig något över krigets vansinne, men avpressas likväl följande synpunkter.

Signaljälsten har under manövern oerhörda svårigheter att söka bemästra. Det gäller hålla förbindelserna intakta, vilket är svårt nog, även utan direkta sabotage. Signalstyrket är ganska pressande — alla vill fram samtidigt, men få förstår att det tar tid att koppla upp ett samtal.

Det skulle underlätta arbetet väsentligt, om trafikdisciplinen vore bättre än vad, den är. Framför allt försammas avringningarna.

Tjussningen med signalistjobbet är att det rör sig på en ganska hög teknisk nivå. Ingenjören-fabriken tycker dock, att automatisering och fjärrskrift ställer svåra anspråk på signalisten.

Kunderna är svåra, framhåller Zetterberg, vilket vi härmed för vidare, till den verkan det hava kan. Litet mera, av gott humör vid felkopplingar och litet mindre höga krav på upplysning skulle knappast skada.

stämningen är god — kamratskapet mycket gott.

Erik Osslund
Stabef

ATOMEN

tidning för etappsoldater
Ansv. utg.: Fältpastor 41-20-40
Gustafsson. Redaktion: Gustafsson — Mohager — Tunving — Törner.

Arkiver

SNAPP- HANEN

Nr 2 - 1954

12:e årg.

Pris kr. 1.50

